

Ongelijk tegenover de inflatie: beknopt overzicht van de resultaten

2013/13

02 | 04 | 2013

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Vincent Bodart
UCL

Jean Hindriks
Senior Fellow
Itinera Institute

In een recente studie (1) tonen wij aan dat in België een ongelijkheid tegenover de inflatie bestaat tussen gezinnen met verschillende inkomens- en leeftijdsniveaus. Wij stellen vast dat de inflatie hoger is voor gezinnen met een laag inkomen, gepensioneerde gezinnen en jonge gezinnen onder de 25 jaar. Dit resultaat suggereert dat ons indexatiesysteem, dat de gezondheidsindex volgt, de rijkste gezinnen beter en de meest kwetsbare gezinnen minder goed beschermt. Deze vaststelling heeft veel aandacht gekre-

gen in de Franstalige pers van het land en heeft het debat over de indexatie nieuw leven ingeblazen. Wij tonen ook aan dat in de bestudeerde periode (2001-2011) de ongelijkheid tegenover de inflatie is toegenomen, vooral vanwege de sterke stijging van de energieprijzen tussen 2004 en 2008. Ook deze vaststelling heeft de publieke opinie niet onverschillig gelaten, ook omdat de energieprijzen sinds 2012 weer aan het stijgen zijn. Gezien de vele reacties op en de soms verkeerde interpretaties van

deze resultaten in de Franstalige pers, menen wij dat het nuttig is om terug te keren naar onze studie, de resultaten duidelijk samen te vatten en hun implicaties uit te leggen.

Onze analyse heeft betrekking op de periode 2001-2011. De gezinnen werden enerzijds ingedeeld in tien inkomenscategorieën, om de inflatie volgens het inkomen te meten, en anderzijds in leeftijdscategorieën, variërend van onder de 25 tot boven de 70 jaar, om de inflatie volgens de leeftijd te meten. Voor een zo nauwkeurig mogelijke meting van de inflatie over een periode van tien jaar, moeten we niet alleen naar de prijzen kijken maar ook de verbruikstendensen en de evolutie van de verbruiksgewoonten van de verschillende categorieën onderzoeken. Aangezien de verbruiksprofielen met het inkomen en de leeftijd veranderen, mogen we verwachten dat de inflatie voor elke gezinscategorie verschillend zal zijn. Om dezelfde reden, en omdat de verbruiksgewoonten in de tijd veranderen, mogen we ook verwachten dat de gezondheidsindex, die gebaseerd is op de verbruiksstructuur van een gemiddeld gezin in 2004, de inflatie voor de verschillende categorieën niet correct weer-

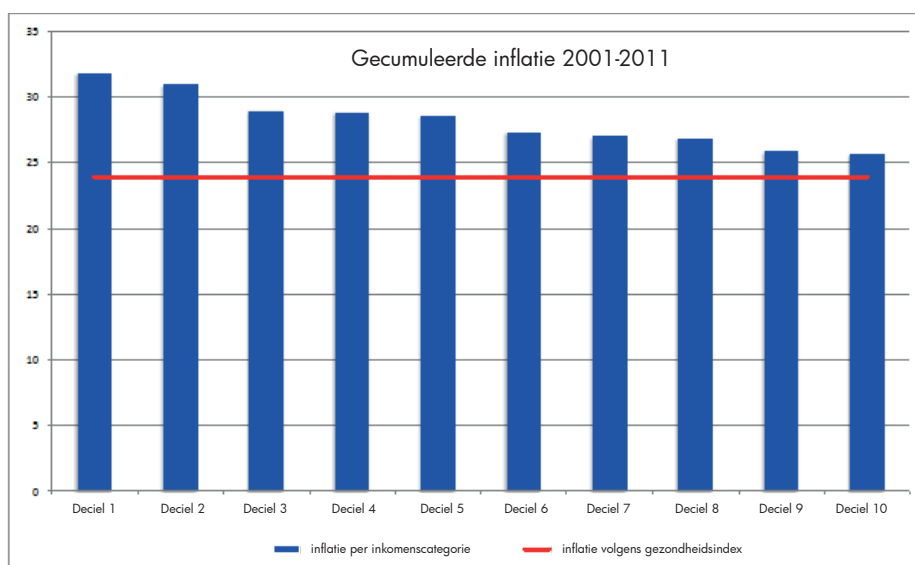
spiegelt. Dat is precies wat wij in ons studie hebben vastgesteld.

Ongelijkheid volgens inkomen

In het geval van de ongelijkheid van de inflatie volgens het inkomen, toen we aan dat de inflatie afneemt naarmate het inkomen stijgt. De gezinnen van de eerste inkomenscategorie (de armste) kennen in de periode 2001-2011 een totale inflatie van ongeveer 32%, terwijl de inflatie voor de gezinnen van de tiende categorie (de rijkste) in dezelfde periode 26% bedraagt. Vervolgens vergelijken wij de inflatie voor de gezinnen met de stijging van de gezondheidsindex, die voor de indexatie van de lonen, de salarissen en sociale uitkeringen wordt gebruikt. We tonen aan dat in de periode 2001-2011 de indexatie (gemeten aan de hand van de gezondheidsindex) 24% bedraagt, wat overeenkomt met een potentieel koopkrachtverlies van 8% in tien jaar voor de armste gezinnen (32% inflatie min 24% indexatie). Concreet betekent dit dat een gezin met een minimuminkomen van 12.000 euro per jaar in tien jaar tijd 960 euro aan koopkracht heeft verloren.

“ *In de mate dat de consumptieprofielen veranderen met het inkomen en met de leeftijd, moet men zich eraan verwachten dat de inflatie anders is voor elke categorie van huishouden.* ”

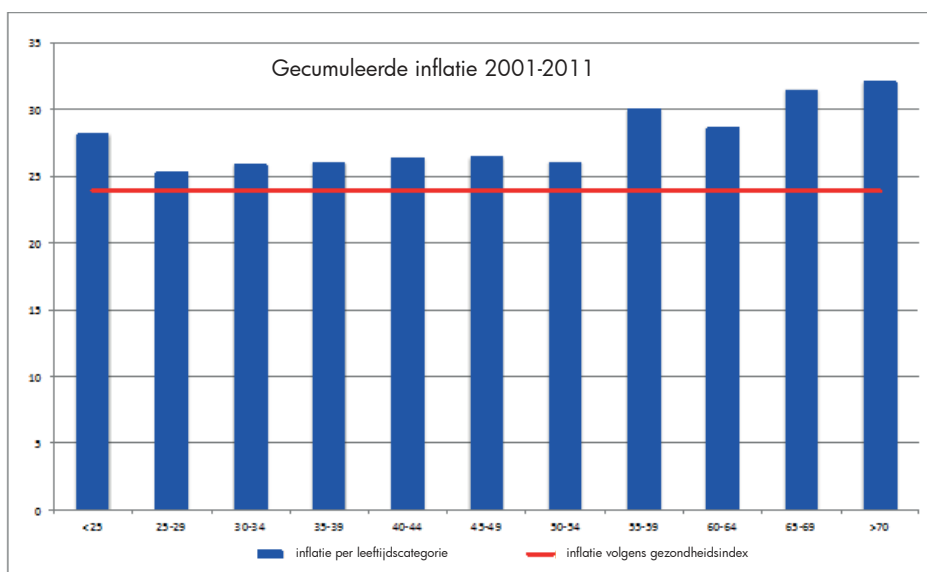
Grafiek 1. Gecumuleerde inflatie volgens inkomen en gecumuleerde indexatie (2001-2011)

Ongelijkheid volgens leeftijd

In het geval van de ongelijkheid van de inflatie volgens de leeftijd, tonen wij aan dat de inflatie eerst afneemt naarmate de leeftijd stijgt, maar vanaf de 55 jaar toeneemt. Voor de gezinnen van 70 jaar en ouder bedraagt de inflatie tussen 2001 en 2011 32%, tegenover 25% voor de gezinnen tussen 25-35 jaar. Als we deze inflatie vergelijken met de stijging van de gezondheidsindex over dezelfde periode, krijgen we opnieuw een potentieel koopkrachtverlies van 8% over tien jaar voor de gezinnen boven de 70 jaar.

Grafiek 2. Gecumuleerde inflatie volgens leeftijd en gecumuleerde indexatie (2001-2011)

“ Het is van groot belang dat men bewust is van het hoger gewicht van de inflatie op lagere inkomens, met specifieke aandacht voor de energieprijzen. ”

Per productgroep

Vervolgens analyseren wij de bijdrage van elke productgroep aan de inflatieverschillen tussen de verschillende gezinscategorïën. Voor de verschillen volgens inkomen zijn de uitgaven voor de huisvesting de belangrijkste reden van een hogere inflatie voor de gezinnen met laag inkomen. De post huisvesting weegt drie keer zwaarder door op het budget van de gezinnen met laag inkomen en is in de periode ook het sterkst gestegen, met meer dan het dubbele van het gemiddelde van de andere posten. Voor de verschillen volgens leeftijd is het aandeel van de gezondheidsuitgaven bijna drie keer groter bij de gezinnen van 70 jaar en ouder dan bij de groep van 25-29 jaar. Maar dat is niet de reden van de ongelijkheid van de inflatie, want de prijzen van de gezondheidszorg zijn in de periode slechts licht gestegen. In werkelijkheid zijn de uitgaven voor voeding de belangrijkste oorzaak van de hogere inflatie voor de oudere gezinnen. Dit is de post die in de periode de tweede grootste stijging kende, en zijn aandeel in het budget van de bejaarde gezinnen is twee keer groter dan bij de andere gezinnen.

Uit onze resultaten blijkt eveneens dat de sterke stijgingen van de energieprijzen tussen 2004 en 2008 maar ook in een recenter verleden, sinds 2010, de ongelijkheid van de inflatie tussen gezinnen met verschillende inkomens en leeftijden

hebben vergroot.

Welke besluiten kunnen we uit deze studie trekken?

Onze studie suggereert twee besluiten.

Ten eerste lijkt ons indexatiesysteem de meest kwetsbare gezinnen minder goed te beschermen. Dat betekent echter niet dat het moet worden opgegeven, zoals in de pers is gesuggereerd. Het feit dat een systeem niet volmaakt is, betekent niet dat het nutteloos zou zijn. Zonder indexatie zou de koopkracht van de gezinnen met laag inkomen immers tussen 2001 en 2011 met een derde zijn gedaald. Men kan natuurlijk over een aanpassing van het indexatiesysteem discussiëren, om beter rekening te houden met het grotere gewicht van de inflatie voor de lage inkomens. Maar voorzichtigheid is hier geboden, want in dezelfde periode zijn de sociale minima in reële termen met meer dan 10% verhoogd (2). Deze stijging van de sociale minima heeft dus voor de gezinnen met laag inkomen de aan de inflatie gebonden daling van de koopkracht gecompenseerd.

Een tweede besluit is dat men de energieprijzen moet beheersen als men de koopkracht van de meest kwetsbare gezinnen wil beschermen. De beheersing van de energiekosten is dus niet alleen een uitdaging voor de competitiviteit, maar ook een belangrijke sociale uitdaging.

Bronnen

(1) Vincent Bodart en Jean Hindriks,
Les inégalités d'inflation selon l'âge
et le revenu, Regards économiques
102, maart 2013

(2) Armoede in België: Jaarboek
2012, POD Maatschappelijke
Integratie, Acco Leuven 2012.

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.